

intimitats

La roba interior, dels segles XIX al XXI

Dossier tècnic

Exposició itinerant 2015 -2017

museubadalona |

Ajuntament de Badalona

Contingut del dossier

---

1. Crèdits
  2. Presentació de l'exposició
  3. Contingut de l'exposició
  4. Fitxa tècnica i altres requeriments
  5. Serveis al visitant: activitats didàctiques i complementàries
  6. Elements de difusió i drets derivats de les obres
  7. Distribució de despeses per itinerància
  8. Sol·licituds, convenis i més informació
- Annex . Relació de tots els elements de l'exposició

1. Crèdits de l'exposició

Exposició itinerant organitzada per

l'Oficina de Patrimoni Cultural de l'Àrea de Presidència de la Diputació de Barcelona i el Museu de Badalona

Comissariat

Joan Mayné, Núria Sadurní

Coordinació

Margarida Abras, Francesca García, M. Dolores Nieto (Museu de Badalona)
Carme Rius, Teresa Reyes, Glòria Iranzo (Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona)

Producció

Museu de Badalona

Recerca i documentació

Núria Sadurní, M. Dolores Nieto

Textos

Núria Sadurní, Margarida Abras

Disseny

Joan Mayné

Disseny gràfic

Albert Navarro

Audiovisuals

Clara Forn, Alberto Marcos, Antonio Álvarez

Realització

Serveis Generals de Decoración, SL
Print It!
Paola Ibaceta, Jonathan Torres

Modista

Valentina García

Col·laboracions tècniques

Paola Ibaceta, Jonathan Torres
Francisco Ruíz

Assegurança

AXA ART

Transport i muntatge

TRIFUSIÓ projectes culturals

Procedència de les peces

Museu de Badalona

Museu de Cardedeu

Família Almera

Família Vives i Vidal

Manent Casanovas, SA (Janira)

Sara Pulido, llenceria Dora

2. Presentació de l'exposició

Aquesta exposició explora el món de la roba interior des del segle XIX fins al XXI. Aquestes dates engloben una de les etapes més revolucionàries de la història de la roba íntima, que ha patit profunds canvis al ritme de les transformacions socials, econòmiques, tecnològiques, estètiques i dels sistemes de valors.

Es mostren sobretot peces quotidianes, molt lluny dels models exclusius que se solen exposar, però precisament per això s'han escollit, perquè són molt representatives de la societat i dels seus criteris morals. La major part pertanyen al Museu de Badalona, però també n'hi ha d'altres museus i d'alguns particulars que hi han volgut participar. Moltes gràcies a tots.

Encara que no s'ha ignorat la roba interior masculina, és innegable el predomini de la femenina, que ha canviat molt més d'acord amb els rols que la societat ha atribuït a cada gènere.

L'exposició, proposada i desenvolupada pel Museu de Badalona i produïda conjuntament amb la Diputació de Barcelona, està pensada per ser itinerant. El seu abast és ampli i universal: una reflexió sobre el cos com a instrument de projecció social i sobre la fina línia que, segons el moment i la personalitat de cadascú, marca on comença i on acaba la intimitat.

3. Contingut de l'exposició

L'exposició **Intimitats. La roba interior del segle XIX al XXI** està concebuda com un viatge a través de més de dos segles d'història de la mà de la roba interior, per donar a conèixer, entre altres aspectes:

- Els perquè s'utilitza la roba interior, quins criteris a part dels pròpiament funcionals són els que han determinat i determinen les seves característiques.
- L'evolució que ha sofert en els darrers 200 anys en el seu patronatge, tipus de teixits, confecció, tot remarcant com aquesta evolució s'ha produït d'acord amb els progressius avenços tecnològics que han contribuït a marcar importants diferències entre la roba interior que s'utilitzava durant el segle XIX fins l'actualitat.
- La influència tan notable que el món de les idees, de la religió, del sistema de valors i de la moral té i es manifesta en el disseny de la roba interior, així com en la manera de concebre els rols dels gèneres masculí i femení.

Més d'un centenar de peces femenines i masculines procedents dels propis fons del Museu de Badalona, del Museu Tomàs Balvey de Cardedeu i de col·leccions particulars, que descobreixen l'evolució de peces encara habituals (calces, calçotets, mitges, combinacions...), però, també d'altres que han caigut en desús tot i tenir un paper fonamental en el vestuari dels nostres avis (lligacames, cinturó sanitari o draps higiènics).

Els continguts de l'exposició s'han estructurat en sis espais i/o àmbits que corresponen a sis èpoques, definides conceptualment dins de períodes, limitats per anys que són només indicatius i no s'han d'entendre com a dates exactes. De fet, l'ús o el desús de moltes peces es produeix al llarg de lapses de temps força amplis, de la mateixa manera que l'acceptació d'un o altre model varia molt en funció de cada territori, però també en funció dels gustos personals.

Intimitats també incorpora embolcalls i elements gràfics relacionats amb la roba interior, així com un ampli recull d'imatges que es poden veure en format digital a través de diverses pantalles.

Els àmbits en que està subdividida l'exposició són:

I. La intimitat augmentada (1800 – 1880)

1800-1880

La intimitat augmentada

La burgesia, nova classe dirigent, va imposar la seva mentalitat i va introduir noves formes de govern -la democràcia parlamentària-, de producció, de feine... i una nova indumentària.

L'ètica ja no era una qüestió de mitjans, sinó d'allò que Tenere, el cap de família, feu cap de guanyar amb la seva intel·ligència i el seu treball. Per això va fugir dels vestits i els atrezzo de mitjans aristocràtics, excessiu i desdibuixat, i optà per una roba més còmoda i senzilla, elegant, però també apta per treballar: es va generalitzar, importat de Gran Bretanya, l'ús de pantalons llargs com a indumentària exterior, mentre que en la feina prima s'utilitzaven calçons, mitges curtes i samarretes de cotó.

Molt d'èixer era el paper de la dona que, més enllà del seu treball i la vida domèstica, era gairebé un objecte d'oci. No feia de treball, només reflectir amb la seva bellesa i la probabilitat del pare o del marit. La roba era espectacular, però incòmoda i poc pràctica. Dissenyada per manca, la cintura ajal de les seves mans enrotzades del cos femení, recostada i bona remagada, com les corolles, els anells, els collarets, els collars, els collars, els collars, per aconseguir una bellesa en forma de rebuige de dona que assegurava la forma del cos.

La gran majoria de gent, però, no tenia accés a un món tan sofisticat. La seva roba interior es semblava a petites senilles per poder-se vestir, i patir de les fredes, calques i empassar a tots dos gèneres, i a més, atorgar per a les dones.

LA MODA ELEGANTE ILUSTRADA
Administración Alsala 23
MADRID
Imprenta de los Señores de San Mateo de Guzmán

Catilles, mirinyars i polissoms

La dona porta una roba interior de l'època de la burgesia i la noblesa, però no és cap de guanyar amb la seva intel·ligència i el seu treball. Per això va fugir dels vestits i els atrezzo de mitjans aristocràtics, excessiu i desdibuixat, i optà per una roba més còmoda i senzilla, elegant, però també apta per treballar: es va generalitzar, importat de Gran Bretanya, l'ús de pantalons llargs com a indumentària exterior, mentre que en la feina prima s'utilitzaven calçons, mitges curtes i samarretes de cotó.

La dona porta una roba interior de l'època de la burgesia i la noblesa, però no és cap de guanyar amb la seva intel·ligència i el seu treball. Per això va fugir dels vestits i els atrezzo de mitjans aristocràtics, excessiu i desdibuixat, i optà per una roba més còmoda i senzilla, elegant, però també apta per treballar: es va generalitzar, importat de Gran Bretanya, l'ús de pantalons llargs com a indumentària exterior, mentre que en la feina prima s'utilitzaven calçons, mitges curtes i samarretes de cotó.

II. La intimitat encotillada (1880-1914)

1880-1914

La intimitat encotillada

Molta gent de classe treballadora va imitar el comportament de la burgesia i la seva indumentària. La producció industrial, abaratida per les constants millores tecnològiques, posava a l'abast de tothom una àmplia gamma de teixits.

Les robes i l'estructura van difondre els models estètics de les viles. Així com vint anys abans, les corolles i els anells i la feia gràcies als mitjans de tall i confecció. La gent que vivia a l'camp podia adquirir els últims models de gran qualitat que convergència a proliferar. Nascia, d'aquesta manera, un tipus de roba que s'anava a adaptar profundament en la societat: moda i confort.

La dona, però, encara era esclava de la corolla, tant per seguir la moda com pel caràcter honorífic i decoratiu d'una peça que no li permetia vestir de ni despullar-la sola. Només els nous de massaltes dubitosa podien prescindir d'aquesta i altres convencions.

El disseny de la corolla va anar variant, però continuava estretament amb força la cintura, feia que podia costar desenes, milers i avoriments. Les robes higienistes -que hi havia sentit a finals del segle XIX-, van ser aviatades per nous estils i mitjans i van començar a sortir propiament per aquests i la corolla, però la corolla encara no semblava preparada per abandonar-la.

Les robes d'higiene van guanyar la partida en la generalització de les calces femenines que, en un principi, havien aconseguit gran èxit perquè es considerava que els pantalons eren una prerrogativa exclusiva dels homes. No en va l'expressió per a les dones, encara que utilitzada, significa tenir el comandament.

L'ofici de cotillaire

El cotillaire és el responsable de mantenir el cos de la dona en la seva forma ideal. És un treball molt delicat i requereix molta paciència i habilitat. El cotillaire ha de saber ajustar la corolla a la mida de la dona i ha de tenir en compte les seves necessitats i el seu estat de salut. El cotillaire ha de saber ajustar la corolla a la mida de la dona i ha de tenir en compte les seves necessitats i el seu estat de salut.

El cotillaire és el responsable de mantenir el cos de la dona en la seva forma ideal. És un treball molt delicat i requereix molta paciència i habilitat. El cotillaire ha de saber ajustar la corolla a la mida de la dona i ha de tenir en compte les seves necessitats i el seu estat de salut.

III. La intimitat al descobert (1914-1940)

1914-1940 La intimitat al descobert

Finalment la dona va desenvolupar, tant en somriures com en actituds, la que a més d'abandonar la coberta, va aconseguir més llibertat i un lleu més activitat social. La I Guerra Mundial en fou la causa més important: els homes havien d'anar al front i deixaven soltats molts llocs de treball que ells mateixos podien ocupar les dones. D'aquí a l'aparició d'un tipus de roba -tant interior com exterior- més clàssica, funcional, menys la senyals que pas.

El sofisticat bélic encara va donar un nou impuls al canvi quan el govern americà va demanar a les dones que deixessin les cotilles per la construcció de nous de guerra, o que permetés recaptar 28.300 tones d'acer. Amb la volta a l'estranger, altres joves franceses que hi estaven vinculades, com el tapacotilles o les camions interiors, mentre que apareixien altres innovadores com els sostenidors o els pantalons.

Un altre exemple d'aquesta transformació que va convertir la dona en protagonista dels canvis socials, va ser la moda de les fascistes, que es va anar reduint progressivament. Les camions van guanyar visibilitat, enfundades en mantes de colors variats que es feien servir amb nous materials com el cardé o seda artificial, més assequible que la seda.

Als anys vint es va consolidar aquesta dona nova, capaç de trencar els estereotips, que apostava per una figura esbolicada, amb poc pit, prima i sofisticada, que es va popularitzar arran de la mà de la revolucionària modista Coco Chanel. L'aparició de la creu a l'interior de la cintura dels vestits afectà la indumentària femenina, però el procés d'alliberació del cos ja no va retrocedir. Els sostenidors es consolidaven, les calces es van escureir i la fàbica va permetre a les dones jugar amb consistència als models esbolicats del moment, instal·lats per sempre més en les figures primes i esbolicades.

La invenció dels sostenidors

En un moment tan revolucionari al camp de la moda com el de la I Guerra Mundial, el 1914, el dissenyador francès Paul Poiret va presentar el seu disseny de sostenidors, que va revolucionar la indumentària femenina. A més, amb la guerra, les dones van adoptar un tipus de roba més funcional i clàssica, que va permetre la creació de sostenidors més simples i pràctics.

El disseny de sostenidors va evolucionar al llarg del temps, passant de ser una peça rígida i estructurada a ser més flexible i adaptada a les necessitats de la dona. A més, la invenció dels sostenidors va permetre a les dones aconseguir una figura més esbolicada i prima, que era molt valorada en aquells moments.

IV. La intimitat exuberant censurada (1940-1960)

1940-1960 La intimitat exuberant censurada

El període comprès entre el 1938 i el 1945 va estar marcat per dos conflictes bèlics que deteriorarien el desenvolupament posterior de la major part de països industrialitzats: la Guerra Civil espanyola (1936-1939) i la II Guerra Mundial (1940-1945).

A Espanya, el front del bàndol franquista, acríem defensor del catolicisme i d'una moralitat ultraconservadora, va imposar un estrict control sobre la població.

Les dones, que havien d'aparar-se a les armes o als maris, tenien totalment prohibida exhibir el cos. La roba interior era considerada un luxúria, que només es justificava si havia de servir per ajudar a la producció industrialitzada de la guerra.

Més enllà de les fronteres espanyoles, el món seguit evolucionava. La moda tornava de color i es va abansada per l'aparició de nous materials sintètics com el niló.

Al vell continent, Christian Dior introduïa amb dissenys de carnes suaves i límits molt estrets, i els Estats Units es llançava el món amb el glamur del cinema, que apostava per marcar l'estil. La cruïra i mostrar les carnes amb fons negres de contrast. També trobem en els anys 40, nous amb una silueta molt sexy, actuals provocativa i pils desafiadors gràcies al bucle i les seves accessoris en forma de falda. Les dones recuperaven la sensualitat, tenien fàcil i s'ocupaven de la fàbica, però no renunciaven a l'èpica que havien aconseguit, en una era de prosperitat i consumisme.

La revolució es vesteix de nylon

La invenció del nylon revolucionà el món de la moda i de la indústria tèxtil. A més, la seva producció en gran escala va permetre a les dones aconseguir una roba més funcional i clàssica, que va permetre la creació de sostenidors més simples i pràctics.

El disseny de sostenidors va evolucionar al llarg del temps, passant de ser una peça rígida i estructurada a ser més flexible i adaptada a les necessitats de la dona. A més, la invenció dels sostenidors va permetre a les dones aconseguir una figura més esbolicada i prima, que era molt valorada en aquells moments.

Quan la llibertat es fa a casa

A Espanya, el front del bàndol franquista, acríem defensor del catolicisme i d'una moralitat ultraconservadora, va imposar un estrict control sobre la població.

Les dones, que havien d'aparar-se a les armes o als maris, tenien totalment prohibida exhibir el cos. La roba interior era considerada un luxúria, que només es justificava si havia de servir per ajudar a la producció industrialitzada de la guerra.

Més enllà de les fronteres espanyoles, el món seguit evolucionava. La moda tornava de color i es va abansada per l'aparició de nous materials sintètics com el niló.

Al vell continent, Christian Dior introduïa amb dissenys de carnes suaves i límits molt estrets, i els Estats Units es llançava el món amb el glamur del cinema, que apostava per marcar l'estil. La cruïra i mostrar les carnes amb fons negres de contrast. També trobem en els anys 40, nous amb una silueta molt sexy, actuals provocativa i pils desafiadors gràcies al bucle i les seves accessoris en forma de falda. Les dones recuperaven la sensualitat, tenien fàcil i s'ocupaven de la fàbica, però no renunciaven a l'èpica que havien aconseguit, en una era de prosperitat i consumisme.

V. La intimitat alliberada (1960-1990)

1960-1990

La intimitat alliberada

Amb els anys deixava anar un ritme de vida més lliure, de més llibertat cultural i sexual i de més capacitat de rebre, que no volien obeir les regles d'un sistema que trobaven injust i desigual, van veure el motor d'aquesta canvi: "l'home" fonda establir les pautes ja no les marcaven els que estaven instal·lats en el sistema, sinó els que es negaven a acceptar-lo.

L'estètica que va aparèixer com a fruit d'aquesta revolució va acabar per convertir-se en la que tothom seguia, inclosos els més grans. El model de bellesa s'inspirava en la joventut i s'instal·lava en una figura atlètica, prima i de contorn suaus, que es beneficiava de l'aparició de peces com els puntes -que van acabar per destinar-se a jorjats i portajogues- i de teixits de gran elasticitat com l'elastà i la lycra.

La roba interior era vista com una mostra de la manca de llibertat d'altres països. Per això es va simplificar, en ambdós més i més, fins i tot es va deixar d'utilitzar. Els joguets i les femelles revalorades i exhibides sense manies, la pròpia anatomia com a forma de protecció. Va ser una època difícil per als fabricants de lingerie, que buscaven maneres de convèncer donant un aire més juvenil a les peces clàssiques.

A finals dels vuitanta, amb la moda dels bodis, ja es començava a mirar amb interès per la lingerie però no va ser fins als noranta que la roba interior va canviar amb força per convertir-se en un gran negoci global, coincidint amb el naixement d'Internet i un sistema de valors que donava gran importància a l'aparència personal.

El naixement del cul al cos

En una època de gran llibertat i de canvis socials, la cultura popular va experimentar un canvi radical. La roba interior va experimentar un canvi radical, passant de ser una peça essencial a una peça més lliure i més funcional. Els dissenys es van simplificar i es van centrar en la comoditat i la funcionalitat. Els materials més utilitzats van ser el cotó, el lycra i el nylon. Els colors van ser més variats i es van començar a utilitzar colors més foscos i més sofisticats.

La moda va experimentar un canvi radical, passant de ser una peça essencial a una peça més lliure i més funcional. Els dissenys es van simplificar i es van centrar en la comoditat i la funcionalitat. Els materials més utilitzats van ser el cotó, el lycra i el nylon. Els colors van ser més variats i es van començar a utilitzar colors més foscos i més sofisticats.

La moda íntima és cosa de dones

La moda íntima va experimentar un canvi radical, passant de ser una peça essencial a una peça més lliure i més funcional. Els dissenys es van simplificar i es van centrar en la comoditat i la funcionalitat. Els materials més utilitzats van ser el cotó, el lycra i el nylon. Els colors van ser més variats i es van començar a utilitzar colors més foscos i més sofisticats.

La moda íntima va experimentar un canvi radical, passant de ser una peça essencial a una peça més lliure i més funcional. Els dissenys es van simplificar i es van centrar en la comoditat i la funcionalitat. Els materials més utilitzats van ser el cotó, el lycra i el nylon. Els colors van ser més variats i es van començar a utilitzar colors més foscos i més sofisticats.

VI. La intimitat exhibida (1990-2015)

1990-2015

La intimitat exhibida

Després d'anys de crisi, l'aparició dels Wonderbra el 1991 va revolucionar el mercat i va ser el tret de sortida de l'explosió que va actuar el motor de la roba interior.

Ben aviat apareix una enorme varietat de peces per a tots menys de gustos i burocràtics, s'ofereix un disseny de grans mides i marges de descompte al costat de gamines més accessibles. Fins i tot de peces inspirades en conceptes marginals. L'estètica clàssica comença a ser més apreciada i la roba íntima adquireix noves significacions en àmbits tan diversos com la salut, l'esport o el joc erotic, afora que la lingerie correctiva -també anomenada miracle- és una gran aliada del cul al cos, austeritat i elegància gran negoci del segle XXI.

Les hores del consumisme obliguen a una constant renovació. La qualitat dels dissenys, sumada a la bona qualitat dels materials, fan que el negoci sigui constantment el líder de la roba interior.

La lingerie deixa de ser íntima per ser mostrada i fins i tot exhibida: els límits ja no depenen de les pautes socials i morals, sinó dels que es valguen a mostrar.

Aparixen establiments de caàrdies multimediacional que es troben arreu i que, sovint convulsen amb botigues de tot el món que ofereixen un servei més personalitzat. Però la revolució la virginitat de la mà d'Internet, que posa a l'abast del consumidor tota mena de productes i que facilita als més tímids l'accés a peces que potser no s'ostentarien a comprar de forma presencial.

La lingerie correctiva

Després d'anys de crisi, l'aparició dels Wonderbra el 1991 va revolucionar el mercat i va ser el tret de sortida de l'explosió que va actuar el motor de la roba interior.

Ben aviat apareix una enorme varietat de peces per a tots menys de gustos i burocràtics, s'ofereix un disseny de grans mides i marges de descompte al costat de gamines més accessibles. Fins i tot de peces inspirades en conceptes marginals. L'estètica clàssica comença a ser més apreciada i la roba íntima adquireix noves significacions en àmbits tan diversos com la salut, l'esport o el joc erotic, afora que la lingerie correctiva -també anomenada miracle- és una gran aliada del cul al cos, austeritat i elegància gran negoci del segle XXI.

Les hores del consumisme obliguen a una constant renovació. La qualitat dels dissenys, sumada a la bona qualitat dels materials, fan que el negoci sigui constantment el líder de la roba interior.

La lingerie deixa de ser íntima per ser mostrada i fins i tot exhibida: els límits ja no depenen de les pautes socials i morals, sinó dels que es valguen a mostrar.

Aparixen establiments de caàrdies multimediacional que es troben arreu i que, sovint convulsen amb botigues de tot el món que ofereixen un servei més personalitzat. Però la revolució la virginitat de la mà d'Internet, que posa a l'abast del consumidor tota mena de productes i que facilita als més tímids l'accés a peces que potser no s'ostentarien a comprar de forma presencial.

La lingerie del futur

Després d'anys de crisi, l'aparició dels Wonderbra el 1991 va revolucionar el mercat i va ser el tret de sortida de l'explosió que va actuar el motor de la roba interior.

Ben aviat apareix una enorme varietat de peces per a tots menys de gustos i burocràtics, s'ofereix un disseny de grans mides i marges de descompte al costat de gamines més accessibles. Fins i tot de peces inspirades en conceptes marginals. L'estètica clàssica comença a ser més apreciada i la roba íntima adquireix noves significacions en àmbits tan diversos com la salut, l'esport o el joc erotic, afora que la lingerie correctiva -també anomenada miracle- és una gran aliada del cul al cos, austeritat i elegància gran negoci del segle XXI.

Les hores del consumisme obliguen a una constant renovació. La qualitat dels dissenys, sumada a la bona qualitat dels materials, fan que el negoci sigui constantment el líder de la roba interior.

La lingerie deixa de ser íntima per ser mostrada i fins i tot exhibida: els límits ja no depenen de les pautes socials i morals, sinó dels que es valguen a mostrar.

Aparixen establiments de caàrdies multimediacional que es troben arreu i que, sovint convulsen amb botigues de tot el món que ofereixen un servei més personalitzat. Però la revolució la virginitat de la mà d'Internet, que posa a l'abast del consumidor tota mena de productes i que facilita als més tímids l'accés a peces que potser no s'ostentarien a comprar de forma presencial.